

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет журналістики
Кафедра міжнародної журналістики

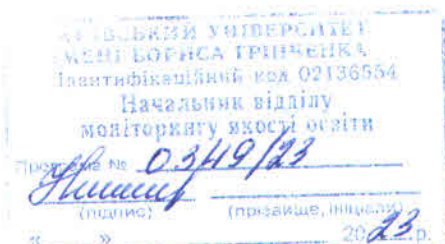
■ «ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » 09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Журналістика: тенденції та технології:
Соціально-відповідальна журналістика в кризових умовах**

для студентів

спеціальності	061 Журналістика
освітнього рівня	другого (магістерського)
освітньої програми	061.00.01 Журналістика

Київ – 2023

Розробник:

Семенюк Олег Анатолійович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри міжнародної журналістики

Викладач:

Семенюк Олег Анатолійович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри міжнародної журналістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної журналістики Факультету журналістики

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри міжнародної журналістики Віталій ТЕРЕЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 061.00.01 Журналістика

28 серпня 2023 р.

Гарант освітньої програми Інга ПОГРЕБНЯК

Робочу програму перевірено

Заступник декана Вікторія СОШИНСЬКА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Журналістика: тенденції та технології: Соціально-відповідальна журналістика в кризових умовах	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3 / 90
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом	2
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, зокрема:	90
<i>Аудиторні</i>	24
<i>Модульний контроль</i>	6
<i>Семестровий контроль</i>	15
<i>Самостійна робота</i>	45
Форма семестрового контролю	екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета. Навчальний курс «Соціально-відповідальна журналістика в кризових умовах» спрямований на побудову теоретичного фундаменту фахівця — магістра журналістики. Головною метою його є формування у майбутніх журналістів поняття про відповідальність медіа при висвітленні кризових ситуацій та про право і обов'язок медійників в умовах конфліктів і криз; розуміння методології і формування навичок створення соціально значущих медійних матеріалів, у яких висвітлено кризові ситуації; формування уявлень про специфіку роботи з людьми на території криз і військових конфліктів; усвідомлення соціальної ролі мас-медіа в сучасному нестабільному світі.

Завдання. Головне завдання курсу полягає у формуванні вміння вибудовувати інформаційні стратегії, створювати медійні матеріали щодо кризових ситуацій для розміщення на різноманітних інформаційних платформах: телебачення, радіо, друкована преса, нові медіа.

Дисципліна спрямована на формування таких **компетентностей**:

загальні:

- **ЗК01** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК03** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК07** Здатність розробляти проєкти та управляти ними.
- **ЗК08** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

спеціальні:

- **СК01** Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.
- **СК02** Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.
- **СК04** Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.
- **СК06** Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
- **СК07** Здатність забезпечувати та оцінювати стратегічний розвиток команди.
- **СКУ09** Здатність приймати рішення та робити моральний вибір у професійній діяльності з позицій соціальної відповідальності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У процесі вивчення дисципліни формуються такі програмні результати:

- **РН01** Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.
- **РН02** Аналізувати та оцінювати потенційний вплив розвитку технологій на сучасний стан та розвиток журналістики.
- **РН05** Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології під час створення медіапродуктів.
- **РН07** Дискутувати зі складних комунікаційних проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
- **РН11** Брати продуктивну участь у розробленні проєктів документів, що регламентують діяльність в усіх сферах журналістики, обґрунтовувати суспільну потребу в їх прийнятті, прогнозувати результати їх впливу на суспільство.
- **РН12** Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проєкти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.
- **РНУ14** Приймати рішення та розв'язувати професійні завдання з позицій соціальної відповідальності та правдоцентричності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Соціальна відповідальність журналіста: теорія і практика							
Тема 1. Відповідальність журналістів та медіа: теоретичний та прикладний аспект	9	2		2			5
Тема 2. Типологія криз і конфліктів.	9	2		2			5
Тема 3. Етика журналістики кризових періодів: вітчизняний та світовий досвід.	7			2			5
Тема 4. Правда і маніпуляція в період криз	7			2			5
<i>Модульний контроль</i>	2						
<i>Разом</i>	34	4		8			20
Змістовий модуль 2. Проблемно-тематичні різновиди кризових ситуацій							
Тема 5. Екологічні (природні) кризові ситуації	6			2			4
Тема 6. Виробничо-технічні (техногенні) кризові ситуації	6			2			4
Тема 7. Фінансово-економічні кризові ситуації	6			2			4
Тема 8. Соціально-психологічні кризові ситуації	6			2			4
Тема 9. Військово-політичні кризові ситуації	6			2			4
Тема 10. Штучні кризи. Кризи, створені засобами масової інформації.	7			2			5
<i>Модульний контроль</i>	4						
<i>Разом</i>	41			12			25
Семестровий контроль	15						
УСЬОГО	90	4		20			45

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Соціальна відповідальність журналіста: теорія і практика

Тема 1. Відповідальність журналістів та медіа: теоретичний та прикладний аспект

Право і відповідальність як філософська проблема. Поняття соціальної відповідальності в контексті сучасних наукових парадигм. Професійний і аматорський погляд на роль журналістів та медіа в сучасному суспільстві. Журналісти як лідери суспільної думки.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 5; додаткові — 2, 5, 7, 10, 11, 28.

Тема 2. Типологія криз і конфліктів

Типологія криз. Поняття «журналістика кризових ситуацій», її визначальні характеристики та місце у термінології мас-медіа. Кризові ситуації у житті сучасної України та світу. Історія української журналістики кризових ситуацій. Історія військової журналістики. Кризові ситуації за кордоном в інтерпретації українських журналістів. Конфлікт як соціофілософська проблема.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 2, 3, 4, 5; додаткові — 6, 7, 15, 21.

Тема 3. Етика журналістики кризових періодів: вітчизняний та світовий досвід

Міжнародні засади професійної етики в журналістиці. Етичний кодекс українського журналіста. Етичні дилеми в журналістиці кризових ситуацій. Особливості медійного висвітлення екстремальних ситуацій. Позитив і негатив в інформації кризових періодів. Журналістські табу, межа коректності запитань тощо. Суспільні конфлікти, спровоковані журналістами (медіа).

Рекомендовані джерела: основні — 1, 4; додаткові — 4, 9, 14, 21, 23.

Тема 4. Правда і маніпуляція в період криз

Поняття істинності тексту. Зразки маніпулятивних текстів. Розуміння полярності думок і врахування цього чинника у підготовці журналістських матеріалів. Фейки (неправдиві новини), маніпуляція та дезінформація в інформаційному полі кризових періодів «Ступінь» правдивості кризової журналістики. Цензура і самоцензура.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 4; додаткові — 1, 8, 18, 19, 20, 25.

Змістовий модуль 2

Проблемно-тематичні різновиди кризових ситуацій

Тема 5. Екологічні (природні) кризові ситуації

Поняття екологічних (природних) криз. Приклади висвітлення цього типу криз в мас-медіа. Важливість експертної думки. Межа «панічності».

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 4, 9, 22.

Тема 6. Виробничо-технічні (техногенні) кризові ситуації

Поняття виробничо-технічних (техногенних) криз. Приклади висвітлення цього типу криз в мас-медіа. Важливість експертної думки. Межа «панічності». Техногенне суспільство і техногенні кризи – правило чи виняток?

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 4, 9, 22.

Тема 7. Фінансово-економічні кризові ситуації

Поняття фінансово-економічної кризи. Приклади висвітлення цього типу криз в мас-медіа. Важливість експертної думки. Межа «панічності». Вплив медіа на перебіг кризи.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 4, 9, 22.

Тема 8. Соціально-психологічні кризові ситуації

Поняття соціально-психологічної кризи. Приклади висвітлення цього типу криз в мас-медіа. Важливість експертної думки. Межа «панічності». Вплив медіа на врегулювання кризи.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 4, 9, 22.

Тема 9. Військово-політичні кризові ситуації

Поняття військово-політичної кризи. Приклади висвітлення цього типу криз в мас-медіа. Важливість експертної думки. Обмеження інформації. Вплив медіа на розвиток кризи.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 1, 4, 8, 9, 22, 28.

Тема 10. Штучні кризи. Кризи, створені засобами масової інформації

Поняття штучної кризи. Приклади розгортання цього типу криз в мас-медіа. Мета продукування кризи. Вплив медіа на суспільну думку. Соціальна і юридична відповідальність медіа і медійників.

Рекомендовані джерела: основні — 1, 3, 4; додаткові — 4, 9, 22.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
1	Відвідування лекцій	1	2	2	-	-
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	6	6
3	Робота на семінарських заняттях	10	4	40	6	60
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	6	30
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
		Разом:	-	91	-	121
Максимальна кількість балів: 212						
Розрахунок коефіцієнта: $212:60 = 3,53$						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ теми	Назва теми	К-ть годин	Бали
Змістовий модуль 1.		20	20
1	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	5	5
2	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	5	5
3	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	5	5
4	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	5	5
Змістовий модуль 2.		25	30
5	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	4	5
6	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	4	5
7	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	4	5
8	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	4	5

9	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	4	5
10	У контексті теми здобувачі, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати джерела за заявленою тематикою.	5	5
Разом		45	50

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бал
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бали

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

МКР-1; МКР-2. Модульна контрольна робота (за темою змістового модуля) є практичним творчим завданням (есе або відеопрезентація проблемного питання).

Критерії оцінювання самостійних робіт:

- Аналітичність: 5 балів
- Висловлення власної думки: 5 балів
- Творчий підхід до виконання: 5 балів
- Відсутність плагіату при перевірці: 5 балів
- Посилання на використані джерела: 5 балів

Разом: 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення семестрового контролю — *екзамен*.

Екзамен проводиться з двох дисциплін освітнього компоненту «Журналістика: тенденції та технології» — «Професійна діяльність журналіста в умовах мультимедійності та конвергентності» та «Стратегія цілей сталого розвитку в медіасфері». З кожної дисципліни здобувач може набрати до 20 балів (сумарна максимальна кількість балів за екзамен — 40).

Частина екзамену з дисципліни «Стратегія цілей сталого розвитку в медіасфері» проводиться у письмовій формі у вигляді написання короткого есе.

Критерії оцінювання:

- 17–20 балів: відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу, з можливими незначними недоліками;
- 13–16 балів: достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок;
- 9–12 балів: в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок;
- 5–8 балів: посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності;
- 1–4 бали: мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).

Форма проведення та критерії оцінювання частини екзамену з дисципліни «Професійна діяльність журналіста в умовах мультимедійності та конвергентності» описані в Робочій програмі цієї навчальної дисципліни.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Масмедіа та кризи/конфлікти.
2. Етичні дилеми в журналістиці кризових періодів.
3. Суспільні конфлікти, спровоковані журналістами (масмедіа).
4. Фейки (неправдиві новини), маніпуляція та дезінформація в інформаційному полі кризових періодів.
5. «Ступінь» правдивості журналістики в періоди криз. Цензура і самоцензура.
6. Важливість експертної думки щодо екологічних криз.
7. Важливість експертної думки у висвітленні техногенних криз.
8. Важливість експертної думки щодо соціально-психологічних криз.
9. Вплив медіа на врегулювання соціально-психологічної кризи.
10. Обмеження інформації та інші фактори журналістики воєнного періоду.
11. Вплив медіа на розвиток військово-політичної кризи.
12. Вибір і відповідальність журналістів під час військово-політичної кризи.
13. Етика військового кореспондента.
14. Вплив медіа на суспільну думку під час штучних криз.
15. Соціальна і юридична відповідальність медіа і медійників.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90–100
Дуже добре	82–89
Добре	75–81
Задовільно	69–74
Достатньо	60–68
Незадовільно	0–59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Разом 90 год.: лекції — 4 год., практичні заняття — 20 год., самостійна робота — 45 год., модульний контроль — 6 год., семестровий контроль — 15 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Соціальна відповідальність журналіста: теорія і практика (91 бал)				Змістовий модуль 2. Проблемно-тематичні різновиди кризових ситуацій (121 бал)					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Лекції (теми, бали)	Відповідальність журналістів та медіа: теоретичний та прикладний аспект (1 бал)	Типологія криз і конфліктів (1 бал)								
Практичні заняття (теми, бали)	Відповідальність журналістів та медіа: теоретичний та прикладний аспект (10+1 бал)	Типологія криз і конфліктів (10+1 бал)	Етика журналістики кризових періодів: вітчизняний та світовий досвід. (10+1 бал)	Правда і маніпуляція в період криз. (10+1 бал)	Екологічні (природні) кризові ситуації (10+1 бал)	Виробничо-технічні (техногенні) кризові ситуації (10+1 бал)	Фінансово-економічні кризові ситуації (10+1 бал)	Соціально-психологічні кризові ситуації (10+1 бал)	Військово-політичні кризові ситуації (10+1 бал)	Штучні кризи. Кризи, створені засобами масової інформації (10+1 бал)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5 балів)	Самостійна робота до другої теми (5 балів)	Самостійна робота до третьої теми (5 балів)	Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до шостої теми (5 балів)	Самостійна робота до сьомої теми (5 балів)	Самостійна робота до восьмої теми (5 балів)	Самостійна робота до дев'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до десятої теми (5 балів)
Поточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					
Семестровий контроль	Екзамен									

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Буроменський М., Штурхецький С., Білз Е., Бетц М., Шюпп К., Казанжи З. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ : ВАІТЕ, 2016. 118 с.
2. Гірник А. М. Основи конфліктології : навчальний посібник. Київ : Києво-Могилянська академія, 2010. 222 с.
3. Конфліктологія : навчальний посібник / П. С. Прибутько та ін. ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет внутрішніх справ. Київ : КНТ, 2011. 136 с.
4. Коулман А. Стратегії кризових комунікацій. Київ : Фабула, 2023. 200 с.
5. Семенюк О.А., Білоус В.Б. Право та відповідальність журналістів у дзеркалі західної масової культури // Вчені записки Таврійського національного університету. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. Т. 34 (73), № 4. С. 307-313.

Додаткові:

1. Висвітлення конфлікту на Сході в українських медіа. Спеціальний звіт. Київ : ГО «Детектор медіа». 19 с.
2. Гаврилюк В. В. Відповідальність: політико-філософські, юридичні, моральні аспекти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 28'2020. С. 67–75.
3. Гальтунг Й. Трансформація конфлікту мирними засобами. Трансценд метод. *Діалог різноманітностей*, № 12 (50), грудень 1999. URL: Режим доступу: <https://www.wicc.net.ua/media/galtung-un-transcend-book.pdf>
4. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ: ТОВ "Софія-А", 2016. 184 с.
5. Гондюл О. Соціальна відповідальність медіа як ефективний результат «журналістики рішень» // *Інтегровані комунікації*. 2019. Вип. 2 (8). С.14-24.
6. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія : навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Петюка, Л.В. Торгової. Київ : КНЕУ, 2003. 315 с.
7. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ : ВАІТЕ, 2016. 118 с.
8. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. Київ : Інститут масової інформації, 2016. 194 с. URL: <https://imi.org.ua/books/zhurnalist-i-ne-bezpeka-posibnyk-dlya-zhurnalistiv-yaki-pratsyuyut-v-nebezpechnyh-umovah-i1913>
9. Зубарева М. Робота з ЗМІ в кризових ситуаціях. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2350>

10. Катеринич П.В. Соціальна відповідальність журналістики в умовах інформаційної війни. *WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA NR 4(23) 2017 / EUROPEAN COOPERATION*. Vol. 4(23) 2017. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/91812.pdf>
11. Кірюхін Д. Відповідальність і справедливість. *Філософська думка*, 2014, № 1. С. 64-77. URL: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/download/91/92/>
12. Криза. Кризове втручання // Соціальна робота. Короткий енциклопедичний словник. Київ : ІВО АПН, ДЦССМ. 2002. С. 245–246.
13. Критична ситуація. Самореалізація: словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. Київ : УДЦССМ, 2000. 260 с.
14. Лалл, Дж. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. Київ , 2002. 264 с.
15. Медіа про конфлікти. URL: <http://journalism.ucu.edu.ua/navchannya/zhurnalistika/media-pro-konflikti/>
16. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник. К.: МАУП, 2003. 360 с.
17. Посібник з верифікації. URL: https://verificationhandbook.com/book_ua/
18. Потятиник Борис. Екологія ноосфери. Львів: Світ, 1997. 142 с.
19. Почепцов Г.Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
20. Почепцов Г.Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. Харків : Vivat, 2021. 384 с.
21. Стандарти і етика журналістики в умовах конфлікту і кризових ситуацій. Рекомендації. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/12146/2014-12-19-standarty-i-etyka-zhurnalistyky-v-umovakh-konfliktu-ta-kryzovykh-sytuatsiy-rekomendatsii>
22. Шендеровський К.С. Медіакомунікації та соціальні проблеми: Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / упоряд., ред. К. С. Шендеровського / Київ. нац. ун-т; Ін-т журналістики. Київ, 2012. 288 с. URL: <https://kjourn.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/54/2018/04/Медіакомунікації-та-соціальні-проблеми.pdf>
23. Як висвітлювати конфліктно вразливі групи населення. URL: <https://imi.org.ua/advice/yak-visvitlyuvati-konfliktno-vrazlivi-grupi-naselennya-infografika/>
24. Horowitz, D. (1979). The Control of Limited Military Operations: The Israeli Experience. *International Violence: Terrorism, Surprise and Control*. Y. Evron (ed.) (Jerusalem: The Hebrew University, The Leonard Davis Institute for International Relations, 1979), pp. 258–276. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/monitoring/advocacy_and_influence/mizh_propagandoyu_ta_standartami/
25. Horowitz, D., & Lissak M. (1989). Trouble in Utopia. *The Overburdened Polity of Israel* (Albany: State University of New York Press, 1989), p. 195–230.

26. Limor, Y. (1999). *The In/Outsiders: Mass Media in Israel*, Hampton Press.
27. Nosek, H. (2006). *Media and Political Violence*, Hampton Press.
28. Viner K. A mission for journalism in a time of crisis. URL: <https://www.theguardian.com/news/2017/nov/16/a-mission-for-journalism-in-a-time-of-crisis>